

Klassisk Auster

■ Anmeldt av
Kjell-Richard Landaasen
kultur@vl.no 22 310 310

Usynlig er et klassisk Paul Auster-opplegg.

Studenten Adam Walker får et sjeldent tilbud av en vilt fremmed på en fest: Litteraturprofessoren Rudolph Born vil fullfinansiere Walkers litteraturmagasin. Men hvorfor? Og hvem er han egentlig, og hvem er den vakre, stillferdige kvinnen ved hans side? Han er intens og snarsint, og kommer med uanstendige forslag som hun bare smiler til. Så hva skal Walker gjøre?

Ungguten vikler seg inn i et trekantforhold mens han desperat forsøker å balansere seg fram på en tynn line av sannhet og tilregnelighet. Som for Austers hovedpersoner flest blir det snart klart for ham at folkene rundt har hemmeligheter og tilbøyeligheter som skjules og lyves om. Kanskje til og med han selv? Og etter hvert som hemmeligheter kommer fram, økes innsats, spenning, hat og kjærlighet og spørsmålet om hvem som kan stole på hvem.

Den austeriske følelse. Paul Auster skriver på en David Lynch-aktig måte. Ut av det blå kommer sjokkerende historier og avsløringer. Vendingen er uforutsigbare og gjennomgripende, alltid større enn det hovedpersonen, og leseren, klarer å forestille seg. Det gir en følelse av skjebne, som i total mangel av guddommelighe er ubønnhørlig som et godstog.

Det er som om hele jordklo den består av tannhjul, stempler og løpebaner, og alt styres av tilfeldigheter. Mennes-

systemet, satse alt, vinne eller tape. Det er knapt noen melomting.

Dette er den austeriske følelse, men her oppe på teppet av plen og brostein er alt normalt. Bare sprekker i figurenes masker, opphisselse, forsnakelse, kynisme, avslører at alt ikke er som det skal med andre ord, litt som i virkeligheten. En paranoid virkelighet, men likevel.

Litterært. Austers fortellerstemmer poengterer stadig vekk at Gud ikke finnes. Det gjør verden kald, mennene kyniske og kvinnene varme. Men de er lesende og skrivende mennesker nesten alle sammen, forfattere, forlagsarbeidere eller universitetslektorer i litteratur, og beveger seg dermed i deres begrensede og litt keitete univers.

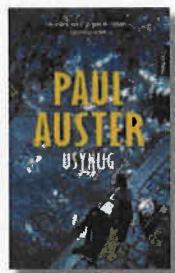
En samling av alle Austers figurer hadde blitt et gedigent cocktailparty hvor alle gikk rette i ryggen og stilte hverandre rasjonelle spørsmål mens de konstant vurderer hva de nettopp sa, hva den andre svarte og hva neste trekk skulle være. Selv om skjebnens krokveier er uforutsigbare, så er altså ikke folkene det. De burde ta en pause fra litteraturlivet og få seg en ordentlig jobb.

Høye forventninger. På omslaget hevdes det at dette er hans beste siden New York-trilogien, men det er tross alt elleve romaner og 22 år imellom, og halvparten matcher denne. De amerikanske, alltid like overbegeistrede anmelderne burde fått seg en jobb de også.

Når det er sagt, er jo Auster er god til å skrive. Kanskje er det fordi han har grepet så sterkt tidligere at forventningene fortsetter å være høye. Men dette er Auster, og hver nye bok er et høydepunkt, for når han er god, er han skikkelig god.

Paul Auster (63), som er gift med den norskfødte forfatteren Siri Hustvedt, bor i Brooklyn, New York. Usynlig er, i følge vår anmelder, Austers beste roman siden New York-trilogien fra 1986.

Foto: Eloy Alonso/AP Photo/Scapix/arkiv

ROMAN

Paul Auster
Usynlig

Oversatt av Torleif Sjøgren-Erichsen

Aschehoug

Lett krim og tankespill

«Austers fortellerstemmer poengterer stadig vekk at Gud ikke finnes. Det gjør verden kald, mennene kyniske og kvinnene varme»

Soldaten som ville bli konge

■ Anmeldt av Bjarne Botnen
bjarte.botnen@vl.no 22 310 386

Napoleons fremste karrierégeneral blånektet ikke da han ble headhundet til den svenske tronen.

I juni 1810 fikk den franske general Jean Bernadotte besøk av en ung, rund og munter svensk løytnant som foreslo at han skulle melde seg som kandidat til den svenske tronen. Løytnant Gustaf Fredrik Mörner påsto at mange svensker ønsket Bernadotte som monark, og at det til og med at det i Sverige fantes et fransk parti som arbeidet for en slik løsning.

Det er Herman Lindqvist som skriver dette i biografien om Karl Johan, *Jean Bernadotte – soldaten som ble konge*, og Lindqvist hevder at dette ikke er helt er i samsvar med de faktiske forhold. Men den kreative Mörner mente generalen ville bli en god løsning, og satte i gang. Han samlet støtte for sin plan på høyere nivå.

Fast stilling. Bernadotte selv reagerte med stor sinnsro, han var vant med luftige framtidspaner som det ikke ble noe av, men samtidig hadde han lyst på fast stilling som konge, det vil si at først skulle han bli tronarving. Og på den litt merkelige riksdagen i Örebro noen uker senere, ble generalen svensk tronarving. Dels bløffet hans tilhengere om Bernadottes formue, men i tillegg var det mange som mente at det Sverige hadde bruk for, var en handlekraftig mann i uniform.

21. august valgte riksdagen enstemmig fyrsten av Ponte Corvo til tronfølger, Ponte Corvo var et lite område i Italia som Napoleon hadde gitt sin dyktige general. Bernadotte mente at han ikke var rikelig nok belønnet for sin innsats, men Napoleon hadde ofte mistanke om at generalen ikke var helt pålitelig – og Napoleon hadde rett.

Jean Bernadotte fra Pau i Béarn var en hissig og vilter gutt med borgerlig bakgrunn og 17 år gammel vervet han seg til hæren. Ni år senere kom revolusjonen og feide bort adelens privilegier. Dermed kunne Jean satse på en militær karriere. Det har ellers vært hevdet at Bernadotte var modell for Alexandre Dumas' berømte musketer, Charles de Batz-Castelmore d'Arctagnan, men det er neppe riktig.

Det ble en fin karriere for den

BOK BIOGRAFI

Herman Lindqvist

Karl Johan
Jean Bernadotte – soldaten som ble konge

Schibsted

Nok en rutinert biografi fra Lindqvist.

unge mann fra Sør-Frankrike. I terroråret 1894 steg han fra kaptein til general på ni måneder, og på slagmarken ble han lett svulmende beskrevet på dattidens språk: «Man så ham midt blant troppene. Ansiktstrekkene var fint meislet og utstrålte en edel livlighet. Det skjøt gnister fra hans øyne. Han var barhødet, og det mørke håret flaget i vinden. Han raget et hode høyere enn soldatene, og man skulle tro at det var en krigsgud som hadde steget ned på jorden for å sette mot i de kjempende...»

Rask karriere. Ikke rart at det gikk oppover på den militære rangorden, og dette var en tid preget av særdeles høy militær aktivitet med Napoleon som primus motor. Bernadotte fikk prøver seg på en rekke felter, så vel på ærens mark som på den diplomatiske parkett og som krigsminister.

Rutinert tegner Herman Lindqvist opp Napoleon-tidens dramatik med store slag og uhyggelige tapstall, og med enkeltmenneskenes muligheter for store gevinster. Bernadotte fikk muligheten til å sikre seg Sverige som premie, og gikk straks i gang med å legge listige planer for å sikre seg Norge. Sverige hadde i 1809 mistet Finland til Russland, og ville ha Norge som kompensasjon.

Steinsoppen. Det ordnet seg fordi Bernadotte gikk til krig mot Napoleon. Mange landsmenn, hans hustrudronning Désirée medregnet, så nok på ham som en forræder, men Norge fikk han kloa i. Hos oss ble han populær, og lever videre som Oslos hovedgate. Og mange soppinteresserte vet at den gode steinsopp, den eneste sopp som er god i rå form, kalles Karl Johan etter den hissig, men dyktige offiser fra Béarn.

Det kommer nok en ny bok om hans liv som konge i Norge og Sverige.

Jean Baptiste Bernadotte, marskalk av Frankrike, konge av Sverige, anno 1818.

Foto: Wikipedia Commons

Sorgfull og munter musikk

■ Anmeldt av
Kjell-Richard Landaasen
kultur@vl.no 22 310 310

Annie har levd i trekantforhold i femten år. Hun selv, kjæresten Duncan, og hans store idol: Den for lengst glemte artisten Tucker Crowe.

Glemte av alle andre enn en snever krets fans som til gjengjeld dyrker ham på en egen nettside, deriblant Duncan, som kaller seg crowolog og drar med seg Annie til USA for å gå i Tuckers fotspor. Men forholdet er i ferd med å gå opp i limingen, og når det dukker opp en ukjent tape med akustiske versjoner av Tuckers beste album, rokkes alle tre i sine grunnvoller.

Tapen er i utgangspunktet et mirakel for Duncan, men Annie åpner posten og hører på den først. Ubetenkning, ja, vel, men skilsmisseggrunn like fullt i alle fall for Annie når hun ser hvordan han reagerer.

Skrantende forhold. Nick Hornby er altså her med en ny roman om musikk og relasjoner.

Han slår seg på de skrantende forholdets kjedsommelige monotoni, og tar dem like mye på kornet som en gjennomsnittlig poplæringsologisk parterapeut. Dette med Mars og Venus er definitivt på plass: Han er barnslig, hun er irriterende. Han skjønner ikke hva galt han gjør, for henne er alt galt. Hornby er like oppgitt over begge kjønn, og det er kilde til mye lesegleder.

Hornby harselerer glatt over blodfars og bloggere, pilgrimsreisene og nettstedene deres, men det finnes ikke ondsinnet. Hornby ser ut til å elske dem, og det gjør snart vi også. Han skriver kanskje i erkjennelsen at det kunne vært han, slik vi er ganske mange potensielle nerder som i siste liten ble reddet ut av gutterommet og fikk utvikle sosiale antenner.

Film-potensiale. Nick Hornby er den snille gutten i klassen der Roddy Doyle er den seriøse og Irvine Welsh er bråkemakeren. Alle tre sine debutter, Hornbys *High Fidelity*, Doyles *The Commitments* og Welsh *Trainspotting*, har blitt filmet, alle med mye humor og stor suksess, men med svært ulike tilnæringer. Det ligger mye film-potensiale i *Juliet, Naked* også.

Nå trenger man for all del ikke å grave fram noe fornuftig av alle slags bøker. Denne leses helst for humoren, men innimellom blir det plass til refleksjoner over liv og familieliv. Rettere sagt, triste refleksjoner, eller sorgmuntre. Det er jo ganske trist når femten års samliv ryker, eller når en avdanket musiker ikke kjenner sine barn. Trist, og overraskende morsomt.

ROMAN

Nick Hornby
Juliet, Naked

Oversatt av Kyrre Haugen Bakke

Aschehoug

Hornby ser ut til å elske sine personer, og det gjør snart vi også.

